СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 302. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 29-го ГРУДНЯ 1949. No. 302. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, DECEMBER 29, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки П'ЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

ПОГОНЯ ЗА САБОТАЖНИКОМ, ЗАПІДОЗРЕНИМ В ЗАМАХУ НА ЮНІЮ

Дітройт, 27 грудня. — Поліція стейту Мишиген почала погоню у всіх стейтах за Полом Ф. Касей, якого підозрівають в динамітовім замаху на юнію автомобілевих робітників і в замаху на життя предсідника юнії, Волтера Рутера в минулому році. Касей це експерт в вибухових матеріялах, уроджений перед 55 роками, був капітаном угорської фльоти пішов на службу до комуністів, у Москві перейшов школу саботажу, приїхав до Америки, чванився звязками з Федеральним Бюром Інвестиґацій, перед 20 роками пробував розбити керівний балон американської маринарки Акрон, однаке був увільнений на підставі якогось технічного недогляду. Бюро Інвестиґацій твердить, що він укривається на території між Шікаґом і Ню Йорком. Всякі признаки вказують, що він є дальше на службі комуністів. Його характеризують як фанатика, який рішений сповнити всякий злочин.

У вівторок минулого тижня поліція знайшла 39 паличок динаміту в пуделку, підложеним в будинку Юнайтед Отомобіл Воркерс. Динаміт був получений з електрикою, одначе не вибух внаслідок недоброго получення. Юнія, поліція й стейтова влада назначили $225,000 нагороди за відкриття злочинця.

ПРЕЗИДЕНТ ПОВЕРТАЄТЬСЯ ЗІ СВЯТ.

Вашингтон. — Важливі державні справи ждуть на прибуття президента Трумана з святочних вакацій, які він перебув в Індепенденс, у стейті Мизурі. На підставі складених плянів Труман мав вернутися до столиці в середу пополудні. У вівторок він мав у себе багато відвідувачів, не зважаючи на те, що він робив останні приготування до промови про Стан Націй, яку він виголосить при відкритті конгресу. Перед виїздом президент полагодив деякі урядові справи у хвилевім „Білім Домі" в готелі Мюлбак, в сусіднім місті Канзас Сіті, у стейті Канзас.

НЮ ЙОРК НАДІЄТЬСЯ ЗБІЛЬШЕННЯ ВОДНОЇ РЕЗЕРВИ.

Дощі, які падали в стейті Ню Йорк у середу, збільшили водні резерви міста ню Йорку на пять днів. Населення уже привикає до водної ощадности й тому є надія, що не буде докищо пайкування води підчас зими.

СВІДЧАТЬ, ЩО ПІДСЛУХУВАЛИ РОЗМОВИ ПАННИ КОПЛОН З ГУБІЧЕВОМ.

Ню Йорк. — На передпроцесовім переслуханні проти Джудити Коплон, обвинуваченої разом з совєтським інженером Губічевом в шпигунстві проти Злучених Держав, переслухано 19 агентів Федерального Бюра Інвестиґацій. Кожний з них посвідчив коротко, яка була його роля в підслухуванні і що він направді почув. Між свідками було двох людей, вроджених в Росії, які знають російську мову. Інтересне було почути, що оба агенти, які разом підслухували розмов упродовж пяти тижнів, не знали, що вони виконують одно й те саме завдання. Після них ждуть на свою чергу ще 61 свідків.

ПОБУДОВАНО 2,500 НОВИХ ЛІТАКІВ.

Вашингтон. — Згідно з пляном в році 1949 побудовано 2,500 військових літаків різнородних типів, як це виявив адмірал ДеВит С. Рамсей, предсідник Повітряних Промислів. Урядової статистики в цій справі нема, бо це противне засадам оборони. Адмірал сказав, що в теперішньому році побудовано 28,000,000 повітрерамцевих фунтів в порівнянні з 25,100,000 в 1948 р. Зате кількість літаків, будованих для цивільного летунства, впала більше ніж на половину. Кількість робітників, зайнятих при будові літаків, виносила 218,000, а в 1946 р. 196,000. Пересічна одногодинна заплата виносила $1.55.

НАУКОВЦІ ОБІЦЮЮТЬ БІЛЬШЕ ЗЕМЛІ ДЛЯ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.

Ню Йорк. — Саме під теперішний час ми є в середині рільничої революції в нашій країні. Революція полягає в тому, що „поширяється" поверхня землі для продукції харчів. Праця науковців є наче відповідю на так звану теорію Малтуза, яка передбачувала приріст населення непропорціонально до збільшування кількости плодючої землі. Оці справи виявив д-р Едвин Стакман, професор університету Минесота, підчас дискусії науковців у готелі Статлер. Він сказав, що наука працює безупину над способами для збільшення плодючости земельної почви. Великий поступ у рільництві зроблено в часі між першою й другою світовою війною, твердив референт.

ГУБ. ДЮІ ВІДСУНЕТЬСЯ ВІД ПОЛІТИКИ.

Ню Йорк.—Двократний кандидат на становище президента Злучених Держав, нюйорський губернатор Тамес Е. Дюі, мабуть усунеться з політичного життя на якийсь час і обійме катедру професора в університеті Принстон. Речинець його урядування як губернатора кінчається 31 грудня 1950 р. Після того він не буде кандидувати на якийсь уряд, аж до виборів на президента.

МИСС АМЕРІКА ВИЙШЛА ЗАМУЖ.

Личфілд Парк, у стейті Арізона. — Панна Жак Мерсер, яка восені б. р. на параді в Атлантик Сіті була признана найкращою американською дівчиною з титулом „Мисс Америка", вийшла вчора замуж за свого товариша з університетських студій, Доглеса Кука. Вона має 18, він 20 років.

Щоби вирішити, що станеться з титулом відданої дівчини, рада паради з Атлантик Сіті збереться на окрему нараду. Мисс Америка має свої зобовязання супроти різних підприємств, тому треба знати, що зробити з контрактами, заключеними нею за одобренням ради.

ПОСИЛКА ЗБРОЇ ДО ЕВРОПИ ВІДКЛАДЕНА НА МІСЯЦЬ

Вашингтон, 27 грудня. — Експорт зброї до Західної Европи на підставі порозуміння держав з Північно-Атлантийського Пакту відкладено на один місяць. Замість висилати воєнне устаткування від 1 січня, висилка почнеться з днем 1 лютого. Як причину такої зміни подають нові трудності, які видвигнула Великобританія в справі першенства посилок, призначених для економічної відбудови. Британія теж не годиться на точку в контракті, в якій сказано, що Британія має наперед порозумітися з Америкою, коли хоче відступати частину зброї якійсь країні, що не належить до Атлантийського Пакту.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ ПРИЗНАЮТЬ, ЩО ВОНИ ПЕРЕТРИМУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ

Вашингтон. — Департамент стейту дістав повідомлення від китайських комуністів, що вони перетримують в себе двох американських летунів, які пропали перед 14 місяцями. Це є головний конструкційний елекротехнік фльоти Велієм С. Смит з Лонґ Біч, у Каліфорнії і мастер сержант Елмер Бендер, маринар, з Синсинаті. Вони щезли підчас полету з Тсінгтав 19 жовтня 1948 р. За вістями з комуністичних джерел оба летуни є в доброму здоровлю.

АМЕРИКА ГОТОВИТЬСЯ ПРИЗНАТИ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ІНДОНЕЗІЇ

Вашингтон. — Уряд Злучених Держав рішився дати повне праве визнання („де юре") Республиці Злучених Держав Індонезії. Формальности, потрібні для проголошення незалежности будуть виконані впродовж найближчої доби. Припізнення признання треба приписати проволоці в назначенні амбасадора до нової республики. На знак прихильности до нового режиму „Голос Америки" почав щоденні передачі в індонезькій мові.

ПІДПИСАНО ЧЕСЬКО-ШВАЙЦАРСЬКИЙ ДОГОВІР.

Женева, 28 грудня. — Вчора тут підписано швайцарсько-чехословацький договір, яким полагоджено швайцарські претенсії до націоналізованої тепер в Чехословаччині швайцарської власности. Рівночасно підписано другий договір, яким нормуються торговельні стосунки між обома країнами на найближчих пять років.

ПІДПИСАНО ТУРЕЦЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ДОГОВІР.

Анкара, Туреччина, 28. грудня. — Вчора амбасадор Злучених Держав, Джорждж Водсворт, і генеральний секретар міністерства закордонних справ Туреччини, Фаїк Акдур, підписали американсько-турецький культурний договір. До головних постанов договору належить виміна студентів, признавання стипендій та тісніша культурна співпраця між обома країнами.

ПРЕЗИДЕНТ ДОМІНІКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ДІСТАВ ПРАВО ВИПОВІДЖЕННЯ ВІЙНИ

Трухільйо Сіті, в республиці Коста Ріка. — Президент Трухільйо дістав повновласть від леґіслятури виповісти війну проти Куби й Ґватемалі, на випадок потреби. Коста Ріка обвинувачує обі сусідні країни в змові загарбати її територію. Ця республика лежить на острові Гіспаньола. Друга її половина належить до республики Гаїті. Куба й Ґватемала обвинувачені в допомозі для Гаїті.

НОВИЙ ПЛЯН ДЛЯ БОЖОГО ГРОБУ

Єрусалим, 28. грудня. — Чин Францішканів приготовив новий плян для перебудови Божого Гробу, в якому передбачується окремі церкви для всіх християнських віровизнань: католиків, православних, лютеранів і англіканців. Ватикан мав би прихильно поставитись до ного пляну, що його вважається „революційним" в історії Католицької Церкви. „Діло в тому, що прийняття цього пляну було б рівнозначне з признанням права до Божого Гробу православним і протестантам. Плян, що мав би бути офіціяльно проголошений в найближчих днях, передбачує індивідуальну і пропорційну репрезентацію для кожного християнського віровизнання, всім признає право доступу до Святого Гробу, але ніхто не повинен там відправляти службу.

ПОВЕРХ 2,000 ОСІБ НА КОНЦЕРТІ БАНДУРИСТІВ В НЮАРКУ

ВЖЕ МАЙЖЕ ВИПРОДАНІ БІЛЕТИ ВСТУПУ НА КОНЦЕРТ В КАРНЕҐІ ГОЛЛ В НЮ ЙОРКУ

Капеля Бандуристів ім. Шевченка, під мистецьким проводом Григорія Китастого, після величезного концертового успіху в цілому ряді інших міст, виступила у вівторок, 27-го грудня, вже в районі нюйорської метрополії, даючи концерт в Нюарку. Поверх 2,000 публіки, що у великій частині заповнили репрезентативну залю місцевого Моск Театру, з найбільшим ентузіязмом приймали кожний виступ Капелі, що вже завтра, в п'ятницю 30-го грудня, виступить в Карнеґі Голл в Ню Йорку. Як довідуємося, білети вступу на концерт в Ню Йорку вже майже випродані в передпродажі. Цей виступ Капелі в Карнеґі Голл матиме велике значення для її дальших мистецьких успіхів, як зважити на рішальний голос нюйорської критики в американському мистецькому світі.

РОЛЯ ОБОРОНЦЯ В ПРОЦЕСІ ПРОТИ КОСТОВА.

Вашингтон. — Щойно наспілі неоцензуровані вісті з процесу проти віцепремієра, Трайха Костова, в столиці Болгарії, Софії, вказують на дивну ролю, яку грає оборонець супроти обвинуваченого. Адвокат, замість боронити Костова, накинувся на нього приписуючи йому такі злочини, яких не згадував прокуратор. У своїх виводах адвокат висловив свій жаль, що мусів прийняти оборону людини, яка заслужила на кару. Адвокат оправдував себе постановою болгарської конституції, яка наказує дати обвинуваченому оборонця з уряду. У своїй „обороні" Костова, адвокат виступив з твердженням, що на ділі, „виновником є Тіто капіталісти й підпалачі нової війни", які стоять за Костовом. Цих ворогів відкрила болгарська тайна поліція, яким, на думку оборонця, належиться вдячність народу за поставлення Костова перед суд.

Дехто з урядових кол підозріває, що нової тактики при „обороні" будуть придержуватися комуністи в процесі проти обвинувачених чехів, яких поставлять під суд у Празі.

В ЛОНДОНІ СТВОРЕНО ПОЛЬСЬКУ ПОЛІТИЧНУ РАДУ.

Лондон, 28. грудня. — Перед тижнем тут створено Польську Політичну Раду, що є продовженням т. зв. Ради Народної Єдности, що керувала польською визвольною боротьбою під час війни. До Політичної Ради, конституційне засідання якої відбулося в дні 20. грудня, увійшли представники всіх польських політичних партій. До президії Ради вибрані: Томаш Арцішевскі (ППС) — голова, Казімєрж Баґінські (ПСЛ), Зиґмунт Березовскі (Стр. Народове) і Тимон Терлецкі (НІД) — заст. голови, Антоні Даргас — секретар і Вацлав Загурскі — його заступник.

ЮГОСЛАВІЯ ДІСТАНЕ $25,000,000 ПОЗИЧКИ

Београд, 28 грудня. Югославський заступник премієра і міністер закордонних справ, Едвард Кардель, заповів вчора в парляменті, що Банк Відбудови і Розвитку (Світовий Банк) погодився в принципі уділити югославському урядові позичку в сумі 25,000,000 долярів. Він заявив, що „Міжнародний Банк принципово погодився признати Югославії позичку в сумі 25 мільйонів долярів на головне устаткування і уряд Югославії сподіється, що ця сума вже в короткім буде поставлена йому до розпорядження". Цю заяву проголошено лише кілька днів після повідомлення про югославсько-британський торговельний договір. Міністер Кардель при цій нагоді гостро осуджував совєтську політику у відношенні до малих народів, які не хочуть стати совєтськими сателітами, стверджуючи рівночасно поліпшення стосунків між Югославією і західними потугами. Кардель заявив, що останні розмови Югославії з Заходом не є звернені проти нікого, як теж не матимуть впливу на дальший курс югославської закордонної політики і внутрішнього розвитку в країні.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ІНДОНЕЗІЇ СУВЕРЕННОЮ НАЦІЄЮ

КОРОЛЕВА ЮЛІЯНА ДОВЕРШИЛА ПЕРЕДАЧІ СУВЕРЕННОСТИ, ЗАКІНЧУЮЧИ 347-ЛІТНЄ ВОЛОДІННЯ ГОЛАНДІЇ В ІНДОНЕЗІЇ.

Амстердам, Голандія, 28 грудня. — Юліяна, королева Голандії, закінчила вчора 347-літнє володіння Голандії в Індонезії, передаючи формально суверенність тої країни в руки представників її народу та закликала оба народи до дальшої співпраці. Коротка церемонія передачі суверенности відбулася в королівському палаці та з участю представників обох країн. Індонезьку делеґацію очолював премієр новостворених Злучених Держав Індонезії, д-р Моґаммед Гатта, визначний керівник індонезького визвольного руху. Він прийняв з рук королеви Юліяни формальну передачу суверенности в імені народу своєї країни та зі свого боку висловив надію, що створений індонезько-голандський союз двох рівнорядних партнерів з королевою Юліяною на чолі вийде на добро обом народам. Акт передачі суверенности підписала королева, а представники урядів обох країн підписали окремий протокол. Після довершення акту передачі оркестра відіграла національні гимни обох країн; учасників імпрези раніше поінформовано, щоб вони не співали гимнів, хоча мелодію підхопили деякі з публіки перед палацом.

В склад Злучених Держав Індонезії, що разом нараховують 77,000,000 населення, входить Індонезька Республіка на острові Суматра та 15 країн і автономних областей. Столицею федеральної республики вибрано місто Батавію, перейменовуючи його на Якарта, що в індонезькій мові означає „важливе місто". Дипломатичне визнання нової республики вже заповнили або заповіли: Злучені Держави Америки, Великобританія, Франція, Канада, Австралія, Филипини, Південна Африка, Індія, Куба, Бурма, Пакістан та інші країни. Генеральний секретар Об'єднаних Націй, Тригве Лі, вислав з нагоди цієї історичної події ґратуляції народам Голандії та Індонезії. Становище Совєтського Союзу до цього акту проголошення суверенности Індонезії є неґативне.

ПОЛЯКИ ЗНОВУ ВІДКИНУЛИ ДОМАГАННЯ ФРАНЦУЗІВ.

Варшава, 28 грудня. — Комуністичний уряд Польщі сьогодні знову відкинув чергове домагання уряду Франції в справі негайного звільнення чотирьох французьких громадян, засуджених минулого тижня у Вроцлаві на кару тюрми від 11 до 14 років, під закидом шпигунства і саботажів. В тому самому суді засуджено одного поляка на 22 роки ув'язнення й одного німця на 6 років.

КОНФЕРЕНЦІЯ МІНІСТРІВ КАМОНВЕЛТУ НА ЦЕЙЛОНІ.

Лондон, 28 грудня. — Дев'ятого січня в місті Коломбо на Цейлоні відбудеться чергова важлива конференція міністрів закордонних справ та економічних експертів країн британського каммонвелту. Британський міністер закордонних справ, Ернест Бевин, вчора виїхав з Лондону, щоб взяти участь в тих нарадах.

НОВА НІМЕЦЬКА ПОТУГА ВИЛОНЮЄТЬСЯ З „ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ".

Париж, 28 грудня. — Політичні спостерігачі стверджують що з „холодної війни" між Сходом і Заходом поступово вилонюється нова німецька потуга, що в скорому часі могла б знову посягати по владу в Европі, якщо загальні обставини не зміняться. Відродження цієї потуги йде пропорційно в усіх напрямках, хоча і в інших, часто прихованих цілях. В конкуренції до Заходу, Совєти почали відроджувати давній пруський мілітаризм, приголубивши в тій цілі навіть вчорашніх націстів, тоді як західні аліянти прикладають окрему вагу відбудові німецької економії. В обставинах це могло б створити передумови, коли традиційний німецький мілітарний імперіялізм міг би знову прийти до голосу, що у великій мірі виправдує побоювання Франції.

РУХ ЗА ОБ'ЄДНАННЯ БАВАРІЇ З АВСТРІЄЮ.

Франкфурт, 28 грудня. — В офіційних британських і американських окупаційних колах стверджується в Баварії і Австрії наявність руху за об'єднанням цих двох країн. Рух, що проявляється більше в Баварії ніж в Австрії, є реакцією на страх перед Совєтами.

НАЦИСТИЧНІ РОЗКИДКИ В НІМЕЧЧИНІ.

Гоф, Баварія, 28 грудня. — В цілому ряді більших міст Західної Німеччини появилися підпольні нацистичні летючки. Аліянтські власті стверджують, що їх поширює підпольна нацистична організація, керована „досвідченими колишніми офіцерами нацистичної контррозвідки".

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВОРІЧНЕ ПРИЙНЯТТЯ В НІМЕЧЧИНІ.

Берлін, 28 грудня. — З поінформованих джерел заявляють, що американський високий комісар в Німеччині, Джан Дж. МекКлой, влаштовує новорічне прийняття, на яке запросив совєтського головнокомандуючого в Німеччині, ген. Василя Чуйкова, та інших провідних союзницьких представників. На прийняття будуть запрошені теж члени уряду західно-німецької федеративної республики.

НОВА „МИРНА" КАМПАНІЯ ІТАЛІЙСЬКИХ БОЛЬШЕВИКІВ.

Рим, 28 грудня. — Італійські комуністи заповіли нову кампанію „в обороні миру", якому — по їх думці — загрожують Злучені Держави і Британія. В тій цілі створено окремий комітет „друзів миру", що має влаштовувати демонстрації та охопити своєю акцією „кожну область, кожний повіт, кожне місто, кожну місцевість, кожну родину і кожного італійця."

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.00	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Monday's issue (the Ukrainian Weekly English language supplement):		Число з понеділка (англійською Частиною):	
One year	$2.50	На рік	$2.50
Six months	$1.50	На пів року	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НА ПРАВИЛЬНІЙ ДОРОЗІ

Цьогорічне Різдво в Америці дало притоку до дуже цікавих розумувань і підсумків, яких давніше не було, а як і бували, то не були вони такі виразні й так сміло висказувані в пресі, як тепер.

В першу чергу ствердили, що ще ніколи не розходились книжки релігійного змісту в такій великій кількості, як цього року перед самим Різдвом. Видно, що було багато людей, що забажали такі книжки мати в себе в хаті та їх читати, чи обдаровувати ними інших. Це останнє вказує, що було багато людей, для яких того роду різдвяний дарунок був атракцією, радісною несподіванкою, бо ж інакше таких дарунків не роздавали б. На цю обставину звертали увагу вже від кількох тижнів, як тільки почався різдвяний сезон, а видавці книжок зачали розголошувати теж і свої „різдвяні дарунки".

Крім того завважено теж великий зворот до серіозної лектури, але це вже було помітне й минулими роками.

Та найважніше й найцікавіше, що давнішими роками дуже купували книжки, що розяснювали життєві проблеми і суспільне життя згідно з проповідниками матеріялістичного світогляду. Це були писання марксистів з соціялістичного чи комуністичного таборів, а головно писання лібералів, які наробили найбільше баламути і шкоди і загнали чимало людей в комуністичний бік, бо це були люди з відомими іменами. Та цього року ті книжки не мали вже попиту, як бувало. Теж стверджувано в різних святочних статтях, що в матеріялізмі розчарувалось багато лібералів, які ним давніше одушевлялись і вони тепер прямо відвернулись від нього, побачивши, до чого він дійшов у Совєтах, яке варварство счинив, як понизив гідність людини і як спростачив її найглибші почування.

Цьогорічне Різдво вже виразно розмежувало сучасне людство, так, що по однім боці опинився кремлівський тоталітаризм, побудований на матеріялізмі й безбожництві, а по другому станув світ релігійний, ідеалістичний і свобідний. Якраз це розмежування спричинило, що „Святий Рік", проголошений Папою у Римі в першу чергу для католицького світу, вважають теж „Політичним Роком", розправою християнського світу з матеріялістичною агресією і комуністичним безбожництвом, на які спирається кремлівський тоталітаризм, що посягає по владу в цілому світі. Тим теж вияснється незвичайна подія, якою треба вважати обміну різдвяних привітів між президентом Злучених Держав, Гері Труманом, і головою Католицької Церкви, Папою Пієм XII. Як знаємо, в подібних випадках можна було завважити в минулому реакцію з боку визначних протестантів, та тепер цього не було. Це вказує, що цілий християнський світ зачинає обєднуватись в боротьбі з безбожництвом і матеріялізмом, репрезентованим Кремлем. Тому й не диво, що італійський комуністичний провідник Толіятті, добачуючи, до чого доводить комуністична безбожницька пропаганда, поспішився у цьому „Святому" і „Політичному" році для контр-пропаганди проголосити, що можна бути комуністом і одночасно релігійною людиною. Та ця облуда вже не поможе ні комунізмові в Італії, ні в інших країнах, бо всюди зачинають відвертатись від нього та матеріялізму навіть ті, що були довгий час їх пропагаторами.

БИЗНЕСОВІ ВИГЛЯДИ

Чарлс Сойер, секретар торгівлі, оприлюднив, що Новий, тобто 1950 рік, буде під бизнесовим оглядом таким, яким була друга половина 1949 р. Він передбачує вартість продукції в наступному році на $259,000,000,000, а прихід нації на $222,000,000,000.

Бизнесовці-підприємці, зорганізовані в Краєвім Товаристві Виробників, застановлялись на своїй конвенції (з початком грудня в Ню Йорку) над майбутністю їхньої продукції і прийшли до висновку, що вигляди для них тепер знамениті. Між 3,000 підприємцями було яких 80 відсотків таких, що затруднюють менше ніж 500 робітників. Отже, назагал, це „дрібні" бизнесмени. Одначе й вони твердять, що буде добрий бизнес.

С. Е. Гемилтон, предсідник Автомотив Гір Воркс, думає, що виріб авт і фармерського устаткування буде йти дальше таким темпом, як у минулому році. Його погляд оснований на новім контракті, заключенім між продуцентами сталі й сталевими робітниками, а сталеве виробництво є рішальне у таких справах. Власники іншого роду виробництв є тої думки. Загалом підприємці є настроєні оптимістично, так само й робітничі юнії, як теж уряд.

Робітники глядять на „щасливий рік" з іншої точки. З одного боку їм ідеться про запевнення праці, з другого боку про піднесення життевого стандарту. Американська Федерація Праці заповідає кампанію за підвишку платно 10 центів на годину. Коли взяти до уваги, що тепер нема причин до підвишки цін продуктів, то заповідь кампанії за підвишку платні приносить надію на „кращі часи".

Про „джаби" як кажуть, нема причини журитися, якщо в світі буде мир, а якщо б прийшло до війни, тоді буде ще замало робітників.

На підставі законопроектів про підвищення старечої пенсії старші віком люди теж мають надію на „щасливіший" новий рік. Самий уряд вийшов з домаганням про підвищення федеральної старечої пенсії до $100 місячно. Оце для немічних осіб велика потіха, бо здорові таки далі схочуть працювати.

Лев Ясінчук.

„МИ Й ВОНИ"

Довершується. Пройшли роки жаху, терпінь, непевності. З сотень тисяч бездомних, обездолених, безправних, майже б е з о с о б о в и х громадян кровю стікаючої української землі, яких імям було „число", або дві латинські букви D. P., станули вже десятки тисяч на твердій, вольній землі. На цій землі вони ще й сьогодні для декого „скитальці", а то й „китайці", для других вони — „нові американці", прийдешні громадяни вільної, просторої, багатої, чоловіколюбної держави. Вони вже й не гості тут, бо щораз більше їх включається в будівництво дальшої величі й добробуту та оборони цієї нової землі. Завдяки розумові та передбачливості одиниць перейнятих журбою про будучність України та завдяки енергії й запопадливості тих, що за ціну власного удержання перейняли на себе обовязок піклування й помочі, ми найшлися в Злучених Державах Америки; одні прийшли тут раніше, другі пізніше. Одні вміли улаштуватися доцільніше, краще, другі слабше. Нашими духовими змаганнями ми поволі зрівнюємо себе з тими, що клали перші підвалини для українства в Америці. Назовні ми ще відрізнюємося одіжно відмінного краю й форми, але вона швидко зникне й уподібниться.

Та не в зовнішньому вигляді суть справи. Головне те, щоб ми не тільки зрівнялися, але й щоб ми уподібнилися одні до других духово й то неодносторонно; щоб би стали одним тілом, як змішана рідина. А коли в нас зродиться таке бажання, коли станув брат побіч брата й сестра побіч сестри, то це до чогось зобовязує — одних і других. Давніші, що в цю землю вже вкорінилися, повинні відновлюватися духом і запальчивістю н о в и х, щоб у вірі про доцільність їхніх дотеперішніх змагань могли довше й видатніше працювати для України. Нові, що майже поголовно мало знали цю нову землю з її добрими звичками, мусять уподібнюватися наслідуванням і поглиблюванням добрих діл давніх своїх попередників, бо ті діла виявили себе в багатьох напрямках благословенними в наслідках. А всі ми разом маємо — коли аж цього буде треба — добути з себе стільки волі, щоб себе взаємно пізнати, зрозуміти у всіх подробицях і шанувати. І саме цю останню вимогу, яка буде рішальною для вислідів нашого побуту на тій землі, мусимо з розмислом поставити в углі нашого внутрішнього взаємовідношення. Не засліплення одних на свої дотеперішні осяги, чи других — на свою ніби — вищість; не попрікання одних, чому незроблене це, або других — чому не роблять того; не очорнюючє осуджування одних за їх примітивізм, а других — за їхню „задеркуватість", чи невмісну гордість може обєднати нас усіх синів українського походження; тільки усвідомлення підсумків дотеперішніх осягів на цій землі у праці для України, визначення того, що ще треба зробити для тієї мети, щоб створити якнайкращі умовини для будучого вирішення питання України — мусить нас повязати в одну родину, що тягне в один гуж. Це завдання й мета нас усіх, у першу чергу в Америці живучих.

Нехай собі говорять не знати як золотоусто, то важко повірити, що обєднання можна осягнути — відокремленням, пізнання — стороненцям одних від одних, чи пошану — взаємним відчуженням. Нехай собі й торочать, що нам треба тут, на цій землі, перещіплювати всі краєві зразки, з партійністю включно. Дотеперішні висліди праці від того не зростають. Вони ростуть там, де не видвигається ані явних, ані утаєних різниць, де природно твориться одна тісна спільнота. Тільки у взаємному приставанні можна побачити й пізнати себе та чогось навчитися. А вчитися є чого! Вміти напамять і рецитувати копицю фраз про Україну, все ще не дасть того, що звичайне діло.

Наші попередники - піонірі української справи в Америці довгий час не могли зігратися. Їх первісна, громадська непідготованість часто розділювала їх. Під впливом повної свободи, наслідком взаємного незрозуміння вони витрачували багато енергії й грошей на те, щоб закріпити й унаочнити свої відмінні погляди й переконання. Але сьогодні, хоча вони становлять відмежовані від себе гуртки в окремих справах, все таки вони обєднані одною спільною ідеєю державности, а не тільки вузької батьківщини. Вони давали й дають сьогодні хоч у щораз поменшеному обємі, вислів своєму наставленню до будучої України — своєю працею, творенням українських зразків, впертою обороною України й матеріяльною піддержкою української справи.

Але ми чванимося — може й не без причини — що ми оминули, перескочили хаос, що розбивав колись єдність американських українців, що процеси, які проходили на наших землях, очистили нас,

(Докінчення на стор. 3-тій)

Улас Самчук.

Чотири роки МУРУ.

(До справи організації діячів літератури).

У перших днях грудня 1945 року в німецькому місті Ашафенбурзі заіснувало об'єднання діячів української літератури на чужині Мистецький Український Рух. П р о т я г о м трьох років відбувались зїзди, відбувались творчі конференції; прочитано, обговорено і опубліковано багато рефератів, статей; видано понад сотню різних видань друком. Об'єднано для творчої праці понад півсотні старших і молодших працівників нашої літератури і тим нагороджено бодай частинно розгром нашого організованого л і т е р а турного життя на наших рідних землях.

І ми ані трохи не помилимось, коли висловимо думку, що майбутній дослідник нашого історично - культурного процесу цих винятково страшних років, знайде і оцінить проведену нами роботу. Ми є більш ніж переконані, що це було виконання нами нашого обовязку перед батьківщиною, що переживає „время люте".

У серпні 1948 року в Штутґарті відбувається наш останній загальний з'їзд і після того наша робота занепадає. На перешкоді того були відомі наші переселенчі турботи і все що з тим звязане. Робота втихає, наше членство розпливається по всіх континентах світу, одні тратять нерви, інші виходять з колії.

Але ось загальний рух дещо повільнюється і для нас відкриваються нові обрії нашого поля роботи. Континент обох Америк в основному стає місцем осідку великої кількости наших членів. Надходить час, коли наше об'єднання мусіло б відбути черговий загальний з'їзд. Але цього ми тепер ще не можемо провести. Однак це не значить, що ми не потрапимо жити організовано.

Саме тепер наше правління розіслало до преси обіжник зі закликом поновного об'єднання наших розпорошених одиниць. Той обіжник мав би замінити нам покищо звичайні організаційні процедури. При тому хочемо сказати, що ми довідались з преси, що там то там, в Ню Йорку чи Дітройті виникають нові малі організації діячів нашої літератури. Все то було б дуже добре, але при тому хочемо нагадати собі одну таку просту істину, що кожна справа, особливо така, як наша — тобто справа організації, буває лише тоді дійсною справою і дійсною організацією, коли вона буде дійсно організувати наші діючі сили, а не їх розпорошувати. Бо що з того, коли ми там чи там поторимо малі групки людей з назвами організація, коли вони не матимуть між собою організаційної повязаности, а тим самим творитимуть по суті дезорганізацію. До того є вже знаною старою правдою ще і така істина, що кожне діло є тоді учиннішим і життєдайним, коли воно має за собою якусь давність, якусь традицію, якийсь, бодай моральний капітал. Коли ж ми на кожному новому місці і кожного року будемо творити якусь нову свою організацію, ми дуже легко забудемо справжню мету і заперечимо самий принцип організованости.

Тому обіжник розісланий нашим правлінням закликає своїх членів і взагалі всіх наших колеґ, не поривати організаційного звязку з нашим об'єднанням, а навпаки відновити і скріпити його на нових місцях і в нових умовинах. Не сміємо занехати нашої роботи, в цілому. Мусимо всі, як є, вступити в ряди членів об'єднання, мусимо на місцях творити його філії, відгалуження, представництва. При тому ми можемо бути в Австралії, в Арґентині, Ню Йорку чи Винипеґу, але ми повинні зіставатися одним МУРОМ. Дарма, що нас ділять простори гльобального розміру, а ще краще саме тому! Бо коли б ми були у своєму Києві, чи своєму Львові, нам то ледви чи було б конечним.

Можливо декому чимсь не подобається наше об'єднання. Але при тому треба добре собі здати справу, чи ми тоді потрапимо створити щось нове, краще і досконаліше. Може комусь не імпонує його провід? Але ж статут наш говорить ясно, що кожний провід можемо собі змінити по власному вподобанню на кожних загальних зборах. І чи є це кому таємницею, що у нас не було і нема засади боротьби за портфелі, а скорше навпаки. Бо ж кожний, що зобов'язується стояти у проводі цього невдячного діла, крім прикростей та праці, нічого з того іншого не має і мати не може. Ми тим людям не платили і не платимо, ані грошима ані якою будь іншою нагородою. Все то робиться лише з почуття обовязку і це не є нікому таємницею.

Тим більше, що всі ми скільки нас є, а нас так багато, можемо дуже легко вміститися у рямцях цього об'єднаня. Можемо мати різні мистецькі чи навіть політичні смаки, можемо творити групи, але таки все то може опинитися під одним організаційним дахом і прекрасно себе при тому почувати, що у нас уже здавна практикувалося. І люди, що нехтують якраз ці можливості з причин особисто-суб'єктивної натури, діють на нашу думку, і не практично, і не розумно.

(Докінчення на стор. 4-тій)

ЧЕТВЕРТИЙ КОНГРЕС АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

18)

ПРОФ. МИХАЙЛО ВЕТУХІВ: СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНИ ПІД СОВЄТАМИ

(Продовження)

Совєтська влада нищила все краще, творче, активніше, але дух українського народу — могутнього і молодого — не може бути знищеним, або навіть приглушеним. Він тільки загнаний в глибоке підпілля.

Український дух живе далі, бо живе коріння народу. Якби не пробували оббивати листя з дерева, збивати соковиті плоди, чи навіть ламати гілки, — коли коріння здорове, то дерева не можна знищити, за короткий час воно відновить пишність своєї корони.

За час моєї діяльности професором різних інститутів через мої руки пройшло більше 3,000 молодих українських студентів. Я рішуче твержу, що український дух був цілий серед молоді, хоч назовні вони часом були виховані грубими і самозакоханими. Більшість тих студентів знаходила спільну мову з нами, українськими проефсорами, а не з комуністами чи чорносотенцями.

З українським селянством совєтська влада розправлялась довго і жорстоко. Вирішено було знищити селянство як клясу і перетворити його на масу рабів, що майже безплатно працювали в колхозах і совхозах. В той час, як колективізація пройшла спокійно в Росії, вона викликала бурю на Україні.

Але українець — власник землі був і є індивідуалістом. Він не хотів без бою віддати свій клаптик землі. Знову з'явились каральні загони НКВД, а український селянин все опирався колективізації. Тоді московські володарі організували штучний голод 1933 року, коли весь хліб, вирощений селянами на своїй землі; був у них відібраний і кілька мільйонів здорових селян — дорослих і дітей — умерло від голоду. А урожай був добрий того року! Проте, людей судили і садили в тюрми, коли вони підбирали в полі колоски, що лишилися після жнив... Скільки людей загинуло в концтаборах за колоски!

Большевики обдурювали весь світ, кажучи, що все добре на Україні, в той час, як були цілі села, де не лишилося живої душі. Натовпом тяглися селяни в міста, де за гроші можна було купити хліба, а за лолото в так званих „Торгсінах" можна було купити якої вгодно їжі — тільки, звичайно, золота ні в кого не було і розкішні вікна торгсінів лише дратували людей. Продавали рушники, сорочки і по дорогій ціні купували хліб. Страшна то була картина. Опухлі жовті люди... Кожний день, як я йшов на працю, я бачив на вулицях Харкова трупи померлих з голоду.

У місті люди теж недоїдали. Добре жили може з 1% „відповідальних правителів"...

Пам'ятаю й такий випадок. Сліпий газетяр, повз кіоск якого я кожний день проходив, вигукує: „Правда! Правда! Купуйте газету „Правду"! Капіталістичні акули брешуть про голод на Україні!"

Сліпий і не бачив, що труп умерлого з голоду селянина лежав коло самого його кіоска.

Страшним терором українське селянство було загнане в колхози. На Україні запанував батіг голови колхозу і директора совхозу. Цих начальників здебільшого імпортували з чужих земель. За найменший спротив селян заарештовували, висилали, розстрілювали.

Не краще було й робітництву та технічній інтеліґенції. Інженерів, лікарів, агрономів обвинувачували у шкідництві, арештували, висилали. Апогей був в 1937 році підчас так званого Єжовського терору, коли йшло масове винищення всіх верств населення. Тоді в Харкові були установи, в яких були заарештовані інженери, геть до одного.

Так боролась Україна з допомогою зброї, Хреста і науки. Боровся селянин за свою власність.

Українець боровся тому, що він є ідеологічним противником насильства, терору і безоглядної диктатури нікчемної меншости елементу, чужого духові нашого народу.

Прийшла війна 1941 року. Стероризоване українське населення думало, що гірше большевизму нічого не може бути. Український селянин і робітник, одягнені в однострій червоноармійця, не хотіли битися за Совєти. Почалася масова здача в полон німцям.

Та й українські провідні чинники гадали, що та завирюха, яку счинили в Европі німці, розіб'є кайдани російських імперіялістів. Всі покладали надію на те, що після війни Україна здобуде собі волю, Проте, Україна залилась кров'ю під багнетом німецького окупанта. Німецький імперіялізм був нічим не кращий від російського.

І український нарід знову взявся за зброю, створив свою Повстанську Армію, яка зародилась у волинських лісах і розпочала боротьбу одночасно і проти німецьких, і проти російських окупантів.

Українська Повстанча Армія і тепер весь час продовжує збройну боротьбу на рідних землях.

Наш нарід не переносить насильства і тут мені згадується одна стара бабуся, яка бачила, як повісили портрет Гітлера з підписом: „Гітлер — визволитель", а потім, після зміни влади, бачила портрет Сталіна з підписом: „Сталін — визволитель'. Врешті та бабуся сказала: „Пошли нам, Господи, замість визволителя — поработителя".

25 років Україна здержувала своїм спротивом натиск червоно-російських орд на Захід Европи та тепер, з покоренням західньо-українських земель, упали одна за одною такі европейські держави як Чехословаччина, Польща, Румунія...

Отже, Україна боролась і бореться. Вільнолюбний український нарід не підкоряється диктатурі.

Я хочу коротенько розповісти як же живуть окремі верстви населення на Україні тепер:

Соціяльні умови.

Селянство знищено як клясу. Селяни є невільниками совхозу або колхозу. Вони не мають ніякої власности, все належить колхозові і державі. Селяни одержують за свою працю, залежно від пробленої кількости трудоднів (тобто робочих днів). В совхозі платять щомісяця, а в колхозі один раз на рік. Селянин є закріплений за своїм колхозом і не має права

(Продовження на стор. 4-тій)

Великі постаті української сцени

МИХАЙЛО СЕМЕНОВИЧ ЩЕПКІН

З приводу 160-тих роковин від побудови постійного театру в Україні та 130 роковин від заснования українського світського театру.

З початком світського театру в Україні нерозривно зв'язана постать геніяльного актора, великого приятеля й друга нашого Кобзаря — Тараса Шевченка і творця театрального реалізму: Михайла Щепкіна. Світський театр в Україні народився не на селі, де з уведенням кріпацтва поширився і своєрідний витвір тодішньої культури — кріпацький театр, хоч і мав той останній світський характер, але в місті, де доживав віку старий шкільний театр і назрівала потреба переходу до світського театру.

Перший постійний театр в Україні побудовано в Харкові 1789 р. 1803 р. були вже постійні театри в Києві та Одесі, згодом теж у Полтаві, а в двадцятих роках мали вже постійні театри й такі міста, як Чернігів і Бердичів. Київський театр мав імпозантну на той час залю, в якій примiщувалось 470 осіб. В перші роки не було там постійної трупи. У 1812 р. повстав новий театр у Харкові при енергійній участі Григорія Квітки-Основ'яненка. В тому ж часі заведено постійний театр у Полтаві, де Щепкін зібрав першу свою трупу. В цих театрах виступали здебільша українсько-російські трупи. Їх репертуар творили українські діялоги, інтермедії та шкільна драма. Невдатний почин князя Шаховського з його „Козаком стихотворцем" викликав відрух в українських письменників і завдяки цьому український театр дістав такі п'еси, як „Наталка Полтавка" і „Москаль чарівник" Котляревського, „Сватання на Гончарівці" Квітки, „Назар Стодоля" Шевченка й інші.

Для українських театрів цих творів було замало й тому викликали вони силу наслідувань. П'еси писали не лише письменники, але й актори. Крім оригінальних мелодрам, трагедій, трагікомедій, водевілів, пантомім, балетів, тощо— виставляли теж і перекладні п'еси. Хто знає, чи котрийсь з тодішніх українських театрів не виставив і „Гамлета", хоч твори Шекспіра, Шіллера та Моліера рідше потрапляли на сцену, яка воліла переклади більше популярних письменників, як С. Коцебу. Більшість тих п'ес хотіла вплинути не так на мистецьке почування глядача, як вразити його уяву таємничістю, надлюдськістю, чарами.

Лише в Полтаві, де при кермі театру стояв Котляревський, а серед акторів був сам Щепкін, панував репертуар менше вражливий, але співочий і мелодійний. Саме геніяльний Щепкін дав початок побутовому реалізмові на українській сцені, а виставою „Наталка Полтавка" в тому ж Полтавському театрі 1819 року Іван Котляревський заклав підвалини світського українського театру. В „Наталці Полтавці" грав Щепкін ролю Виборного, а один з театральних критиків (проф. Крюков) так писав про ту його креацію:

„Яку велику вагу має мистецтво рухів на сцені доводить нам наш незрівняний Щепкін, коли — граючи в „Наталці" старого козака — приспівуючи, танцює на сцені. Скільки простоти й добродушности в цім танку. Який розгульний простір видно в кожнім русі та скільки шляхетности в кожній позі".

Та найголовнішою властивістю Щепкіна, яка приєднувала йому серця глядачів, була його маніра говорення на сцені. Коли він вступав на сцену, там ніхто не говорив своїм голосом: актори вигукували дивними голосами, супроводячи їх неприродніми рухами й напруженим виразом облич. Не проходячи школи, не маючи традиції шкільної деклямації, Щепкін ніколи не володів вмінням декдямувати в піднесених тонах і тому міг рано спостерегти смішні сторони псевдоклясичної інтерпретації роль і міг рано від неї відкинутись.

Народився Михайло Семенович Щепкін 1788 р. в сім'ї кріпака, що належав ґрафові Волькенштайнові. Учився в Курську і тут вільні від науки хвилини проводив у театрі, якого від найменших років дуже полюбив. Теж у його власника, Волькенштайна, був приватний т. зв. кріпацький театр. Малий Щепкін з першої молодости бачив театральні вистави, а згодом став у них брати участь чи у школі, чи в домі ґрафа. Дебютував Щепкін 1805 р. в ролі поштаря Андрія в п'єсі „Зоя". Професійним актором став він з 1808 коли став грати у великих провінціяльних театрах. Скоро здобув собі добру славу та признання, став отримувати аж 350 карбованців платні коли пересічно актори заробляли 200 карбованців. Прихильник його таланту, генерал-губернатор Репнін, викупив його за 10,000 карб. у Волькенштайна та волю отримав Щепкін разом з ріднею щойно 3 роки опісля у 1821 р. В тому ж таки році взяв на себе Щепкін організацію трупи в Київському театрі й зібрав її у Полтаві. Виступав у Полтавському та Харківському театрах, а вже у 1823 р. дебютував він у Москві, перейшовши на московську державну сцену.

Тепер почалось справжнє мистецьке життя артиста Щепкіна. Він не лише зайняв визначне становище, як актор, але й як освічена людина. Заприятелював він з визначними письменниками, як Пушкін, Гоголь, Лермонтов, Турґенев, а особливо з Шевченком, з яким ще більше споріднювали його спільне походження та любов до України. Завдяки Щепкінові акторська верства зайняла належне місці в колі вчених, письменників і музик.

В перші роки доводилось Щепкінові грати в мелодрамах і водевілях, які ще тоді панували. Своїм хистом надавав Щепкін навіть менше вартним п'єсам мистецького виразу. Щойно всю свою ширину міг виявити Щепкін у Моліерівських п'єсах, які спеціяльно для нього переклав Аксаков, а саме: в „Школі жінок", в якій грав ролю Арнольда, у „Скупарі", як Гарпаґон, в головній ролі у „Дандені" та в інших.

Знамениті, неповоротні креації створив Щепкін у п'єсах українських драматурґів: Квітки та Котляревського. Ці п'єси манили його своїм реально-побутовим змістом; в них міг він проявити ввесь свій реалістичний акторський талант. У цих п'єсах виступав Щепкін не лише в українських театрах в Україні, куди приїжджав кожного року, але й у Москві та інших російських містах, зазнайомлюючи російське суспільство з українською драматурґією. Згодом грав Щепкін у комедіях Гоголя, відтворюючи між іншими ролю Городничого в „Ревізорі".

Відомий літературний критик Герцен так писав про гру Щепкіна: „Гра Щепкіна вся була пройнята теплою наївністю. Вивчення ролі не заважало жадному звукові, жадному рухові, а — навпаки — давало їм тверду підпору, твердий грунт. Він перший увів на сцену правду і перший був на ній нетеатральний".

Як працював Щепків над ролею, можна бачити з його порад, які він давав одному режисерові (Соловйову): „Пам'ятай, друже, що сцена не любить мертвоти — їй подавай живу людину та живу не лише тілом, але й головою та серцем. Вступаючи крок на сцену, залиши за її порогом усі свої особисті піклування і думки, забудь, ким ти був, а пам'ятай лише, хто ти тепер. Ніколи не вчися ролі, не прочитавши перед тим цілої п'єси. Адже в житті, коли хочуть добре пізнати когонебудь, розпитують про те, де він живе, які він має звички, розпитують, хто йому за друзів та за його знайомих. Точнісінько таке саме чини ти в нашій справді. Ти маєш ролю. Отже, бажаючи довідатись, що це за птах, ти повинен запитати все в п'єси; вона дасть тобі задовільну відповідь. Читаючи ролю, примушуй себе всіма засобами думати й почувати так, як думає й почуває той, кого ти відображуєш. Намагайся проковтнути ролю так, щоб вона увійшла в твоє тіло і кров. Дійдеш цього — в тебе самі народяться інтонації голосу і природні рухи. А без цього — що не роби — не поможе. Глядачів не одуриш, вони відразу зрозуміють, що ти їх морочиш, і зовсім не почуваєш того, що кажеш. Пам'ятай, що на сцені нема абсолютної мовчанки, крім випадків, коли цього вимагає сама п'єса. Коли тобі говорять, ти слухаєш, але не мовчиш. На кожне слово ти повинен відповісти своїм поглядом і кожною рисою свойого обличчя, всією істотою. Ця твоя німа гра іноді висловлює все красномовніше над усі слова".

Ті слова — такі актуальні й сьогодні, яскраво говорять, як поважно та щиро ставився цей великий актор до своєї праці. Але Щепкін працював не лише над своєю ролею: він всіма силами сприяв тому, щоб гра усіх акторів справляла єдине, суцільне враження. Він не лише почав нову добу в театрі, дав грі актора реалістичний напрямок, але й висунув наперід велике значення ансамблю. Не зважаючи на свій великий досвід, він надзвичайно старанно ставився до своєї акторської діяльности: докладно вивчав ролю та ніколи не виступав на сцені без попередньої проби. Викладаючи в 1832 р. декламацію в театральній школі, він так само ретельно ставився до своїх обов'язків викладача і в основу своєї науки поклав ту саму простоту, якою визначалась його гра.

У всіх своїх ролях: Стецька, Макогоненка, Чупруна, Шельменка та інших Щепкін був у своїй грі здебільша комікомрезонером — людиною, яка любить вести довгі роздумування повчального характеру. Сучасна Щепкінові критика відзначає його спеціяльно, прирівнюючи його на приклад до другого визначного українського актора, який виконував ті ж ролі, що Щепкін, до Карпа Соленка. Так Щепкінів Чупрун — писали — був простенький чоловік, у Соленка знову ж він лише з вигляду простий чоловік, а добре все розуміє. Прирівнюючи Щепкіна до славного російського актора Сосницького в ролі Городничого, критик Аверкіїв писав, що Щепкін був переважно комік і тому в нього Городничий був простакуватий і боягуз; Сосницький — як характерний актор — створив більше стриманий образ. Інший свідок каже, що Щепкін — залежно від своєї суто побутової школи, від свойого південного темпераменту, дикції, постаті, голосу — дав провінціяльного урядовця, пройдисвіта, гультая й шахрая, який чудово вмів знайти одну — дві майже трагічні ноти і справляв ними величезне враження. Наприклад слова: „Не губіть! Жінка, діти!" — він говорив зі сльозами в голосі, з нещасливим виразом обличчя. Підборіддя йому дрижало і здавалось, що він ось-ось заплаче. Був навіть момент, коли шкода було цього шахрая.

Великим вкладом праці і вродженим талантом Щепкін дав надзвичайно багато нашій сцені. Його справедливо вважають основоположником реальної школи виконання на українській і російській сцені. Незабутнє враження викликала його поява на сцені. Його ім'я — побіч Карпа Соленка і Марка Кропивницького — це височінь і слава тодішнього нашого театру. Теж у приватному житті був Щепкін знаменитою товариською людиною, про що дуже виразно говорить його приязнь з Шевченком, який виготовив великому мистцеві сцени портрет і який високо цінив сценічний талант Щепкіна, називаючи його чарівником-волхвом (у вірші: „Заворожи мені, волхве, друже сивоусий", присвяченому М. С. Щепкіну).

(от).

„МИ Й ВОНИ"

(Докінчення зі стор. 2-гої)

зрівноважили, сціпили. Ця обставина заставляє нас, щоб ми прикладно ділом виявляли нашу настанову. А то вже підглянули давні тутешні українці, що в нас стоять вчинки деколи у розбіжності з голошеними гаслами. Прикрим дісонансом прозвучали прилюдні заміти в часописах,що нові українські американці нерадо беруть участь у переводжених збірках, або — що ця участь дуже непереконлива, не вистачальна. Треба нам мати на увазі, що заяви давніх українців, мовляв — „ми вже досить надавали" — могли б рахувати коли не на виправдання, то бодай на деяке вирозуміння. Вони ж давали вже тоді, коли самі мали менше від декого з нас. За те ми, що вважаємо їх осяги самозрозумілими й користуємося ними як підставою у наших починах, все таки повинні подумати, відки й яким чином це всьо взялося. Маючи це на увазі, ми мусимо коли не перевищити, то бодай наслідувати наших попередників і дорівнювати їм. На це буде незабаром особлива добра нагода: Конґресовий Комітет буде здійснювати ідею національного датку, який має покривати всі видатки теперішнього національного запотребування. Участь нових українських американців у тій акції мусить відповідати нашій поголовній чисельності. В цій вирішній добі наростають великі потреби, що поглотять багато гроша, що його можемо дати — тільки ми.

Є й деякі інші, на око дрібні недомагання, що звертають на себе увагу американських українців, що можуть навіть спричинити поглиблення й поширення щілин. Вказати б хочби на те, що декого немило вражає, коли новий американський українець має гроші на купно польського, а не має свого часопису. Запримічують уже й те, що наша нова молодь живе все ще майже відокремлено від української молоді родженої в Америці (очевидно — не враховуючи шкільної молоді). Молодь наша будучність. Це голосимо й у це віримо, бо так воно дійсно і є. Тому батьки мусять настоювати на те, щоб молодь безумовно якнайтісніше обєднувалася не тільки в забавах, танцях, але й у поважній діяльності. Є на що обєднуватися тим, що мають стати нашими переємниками.

Ці слова треба вважати тільки за пригадку. Якщо будемо памятати на те, яке велике й важке завдання ми маємо тут виповнити для звільнення й усамостійнення України, то зникне поділ на „ми й вони". Бо ми мусимо бути завжди всі як один, — не почийомусь наказі, але з власної доброї волі й ясного розуму.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Пожертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 41.

Відділ:	Жертва:
Іван Зазуляк	$ 5.00
Адам Дудар	2.00
Гривнак Семен	2.00
Д-р Р. Несторович	2.00
Катерина Стасів	2.00
21 Косік Василь	2.00
75 Антін Горбаль	1.00
75 Йосиф Шептак	1.00
82 Theodora Uchen	2.00
86 Яків Демський	3.00
94 Григорій Стельмах	1.00
108 Тов. ім. Івана Франка	5.00
103 Григорій Дац	2.00
113 Nestor Corchock	2.00
116 Михайло Скурняк	2.00
116 Михайло Горват	2.90
127 Петро Стахів	2.00
130 Василь Красвський	1.00
133 Телевяк Панько	2.00
145 Филип Назарук	2.00
158 Анна Шеремета	2.00
204 Павло Новаківський	3.00
204 Катерина Морґан	2.00
219 Жукович Іван	2.00
252 Олекса Гисара	2.00
254 Андрій Стасюк	2.00
300 Йосиф Бандровський	2.60
361 Олекса Кибюк	3.00
383 Василь Цухта	2.00

ВИЯСНЕННЯ.

В числі 267 часопису „Свобода" з дня 16 листопада 1949 р. появився Комунікат з нарад Пан-Американської Української Конференції, що відбулася в Ню Йорку в днях 8—9 листопада б. р.

Стилізація того Комунікату в справі поширення політичної діяльности ПАУКонференції в деяких кругах дала привід до мильної інтерпретації відносно компетенії ПАУК і УНРади. Для правильного представлення повищої справи вияснюємо, що слідує:

Поширення політичної діяльности ПАУК не має ніяк на цілі обмежити круг діяння У. Н. Ради, або перебрати на ПАУК до неї приналежні функції провадження української визвольної справи. Справа переселення чи розселення членів УНРади не може мати ніякого впливу на засадниче відношення ПАУК до УНРади, котре остає незміненим, згідно з рішенням Конференції ПАУК в Торонто в 1948 р. В тому дусі відбулись останні наради ПАУК".

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЧЕСТЕР, ПА.

Листопадове Свято.

Цьогорічне Листопадове Свято влаштувала українська прав. парафія Преч. Діви Марії дня 13 листопада з подвійною програмою: духовно-релігійною і світською. На панахиту в укр. правосл. церкві прибули всі: старше покоління і молодь, а теж наші брати з Европи. До панахиди стануди: місцевий парох о. М. Федорович та о. сов. Т. Форостій з Вилмингтону. Співав новозорганізований мужеський хор, мелодійно і настроєво. Перед тетраподом устроєно символічну Стрілецьку Могилу, прибрану в зелень і квіти. По обох сторонах могили дівчата, тут роджені, в прегарних народніх строях, за ними членкині активного тут „Союзу Українок". На переді прапори місцевих організацій в руках тутродженої молоді, вимовний символ тяглости праці та змагань, що їх положило старше покоління

Під кінеь панахиди промовив місцевий парох на тему „Голос героїв ізза могил". Кров народніх мучеників, казав він, то найцінніший капітал народу, дорощий від золота і самоцвітів. Тільки така наія є повновартісним народом, яку стати на більші, чи менші гекатомби життя і крови. „Кров мучеників — насінням християн", казала старохристіянська істина. Це саме стосується і до національних подвижників кожного народу.

Святочний концерт відбувся в У. Н. Домі. Виступив мужеський і мішаний хор ім. М. Лисенка, під орудою недавно-прибулого з Европи диригента проф. Дм. Мінчака. Мужеський хор виконав: Гайворонського; Коли ви вмірали і Ой нагнувся дуб широкий, та Не згасайте зорі, Матюка. Мішаний хор проспівав такі пісні: Засяло сонце золоте, Недільського (вступна пісня), далі: Козака несуть, Леонтовича, — Не плакати нам, Кишакевича і Живи Україно, Бобикевича. Сольо-спів Накрила нічка, Гайворонського, виконала (тут роджена) п-на Марія Пастернак, при фортепіяновому супроводі п-ни Еви Сорока. Із 4-ох деклямацій, дві виконали учні місцевої „Рідної Школи": Евген Єдинак та Долорес Барагура. Новоприбувший з наддніпрянщини артист-режисер, п. Марченко з великим виразом слова віддеклямував вірш „До боротьби". Захоплюючою була деклямація п-ні Теодорії Пастушек: Ще в Україні буде Листопад, укладу о. Ст. Мусійчука.

Змістовне святочне слово виголосив п. Іван Кулиняк, теж з нової еміґрації. Закінчив його вимовними словами: Історія України не зачинається з днем нашого народження; вона не почалась також з величним днем Першого Листопада 1918-го року. Вона й не скінчиться з днем нашої смерти. Нашим священним обовязком є — навязувати до традицій попередніх поколінь, творити нове; трівке і величне.

Добровільні датки при вступі, в сумі 100 долярів призначено на фонд Української Національної Ради.

НЮ БРИТЕН, КОНН.

Листопадові Роковини.

Спільними силами громадян зосереджених при парохії церкви Пресв. Діви Марії в місті Ню Бритен відсвятковано Роковини Листопадового Зриву.

Панахиду по впавших героях відправив парох о. Ковальчик. По панахиді відбулась в церковній салі Святочна Академія. Сцену прибрано святочно. Поодинокі хорові точки під проводом п. Василя Романишина, і промова о. Ковальчика зробили на присутніх незатерте враження.

Гостинний виступ нашого оперового співака п. Льва Рейнаровича ще більше підняв святочний настрій. Його могутні „Гетьмани" заволоділи душами і серцями. Програму свята доповнили дві деклямації, виголошені малими новоприбулими, Вірою і Оксаною Стасюк. Відспіванням українського національного гимну закінчено свято.

Із добровільних пожертв, зібраних на Академії, як також із урядженої 19 листопада забави вислано до ЗУАДКомітету $100 на допомогу скитальцям.

Учасник.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Е М. — Ту саму статтю „Поляка з Англії" вже нам надіслано давніше. Відповідь на це була подана в „листуванні редакції". На такі речі ми вже тепер не реагуємо в українських газетах, хіба час від часу забираємо ще голос, коли появляються такі статті, як та в шікаґовській, польській газеті, на яку була відповідь у „Свободі". Куди важніше, щоб українсько-польську *проблему вияснити в американських газетах*, а теж видавати англійською мовою серіозні публікації й книжки і там оспорювати науково польські претенсії до українських земель, як теж доказувати фактами і цифрами, як поводились поляки (влада й суспільність) на загарбаних Польщею українських землях.

РАДІО

МОНТРЕАЛ, КВЕБЕК.

Концерт колядок і щедрівок.

Національний Хор „Україна" при філії Українського Національного Обєднання в Монтреалі, під проводом проф. Нестора Городовенка, виступить по радіо з концертом колядок і щедрівок в неділю дня 8-го січня 1950 р., від години 3.30 до 4.00 пополудні зо Станції CBM (Canadian Broadcasting Corporation). Спів буде можна чути по цілій Америці, Канаді й Европі.

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Якщо ні, то памятайте, що Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

ЧЕТВЕРТИЙ КОНГРЕС АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(Продовження зі стор. 2-гої)

зміняти місця життя і праці, він не має права вийти з колхозу.

За тяжку працю селянин дістає мізерну оплату. Колись Сталін видав закон про те, що селянин має право тримати одну корову (знаний „закон про сталінську корову") і той закон зчинив багато галасу, от, мовляв, як поліпшилось життя селян!

Селяни мали невеличкі городи коло садиби і могли щось посадити для себе особисто лише на тих клаптиках землі.

Ні мануфактури, ні панчіх, ні взуття купити було майже не можливо, а як і можна, то по дуже дорогій ціні. Страшно було дивитися — які обідрані наші селяни, що колись славились своєю чепурністю та достатком.

Робітники теж жили дуже бідно. Для прикладу нагадаю, що перед війною некваліфікований робітник діставав на місяць 100-150 карбованців, (з яких 20-30% постійно відбирали на державні позички та податки) а ціни були такі: хліб 0.9—3.0 карбованця за 2 фунти, масло й сало по 25 карбованців за 2 фунти по твердій ціні, м'ясо: 4—12 карб. за 2 фунти, яблука 2—5 карб. за 2 фунти. Одежу взагалі було купити не легко. Здебільшого в крамницях було порожньо і доводилось десь їхати до великого міста, а там стояти в черзі. Ціни ж перед війною були такі: жіночі туфлі 100-200 карбованців, костюм чоловічий 600-800 карбованців, пальто жіноче або чоловіче теж 600-800 карбованців, а як гарне, то й більше. Жіночі сукні десь від 100 карбованців. Що ж могла собі купити проста робітниця?

Юридичне становище робітника було нелегке, бо він теж був рабом свого підприємства і не міг змінити місця праці. За спізнення на роботу на 20 хвилин, або за покинення праці каралося термінами важкої совєтської тюрми.

В той же час експлуатація робітників була страшна. Проводилась вона під різними ярликами, чи то, наприклад, „соціялістичного змагання", тобто робітники всі змагаються, хто більше зробить, а тоді їм усім збільшують норми виробу і тим зрізують заробіток. Або, наприклад, „ударництво"! Коли знову ж робітники зобов'язуються „ударно" працювати, тобто більше виробляти, а їм тоді підвищують норми. Були ще різні форми, з тою ж самою суттю.

Інтеліґенти теж живуть надзвичайно бідно і працюють дуже багато. Живуть здебільшого тісно, ціла родина в одній кімнаті. Заробітку вистачає на бідненьке харчування, одягнені погано, меблі купують рідко, завжди перевтомлені, недоживлені. Про рефриджерейтори там і не чули... Не кажучи про приватні авта, які мають лише відповідальні комуністи.

Соціяльне забезпечення хоч є, але явно не дотягує. Старі дістають пенсію, на яку годі прожити. Хворий дістає достатню допомогу лише перші місяці хвороби, а далі вже починаються такі „обрахування", що я особисто, наприклад, як був тяжко хворий то по 6 місяцях хвороби діставав 16 карбованців на місяць. Як ви згадаєте ціни, які я наводив, то уявите, як я на них міг жити.

(Дальше буде)

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ГЕМСТЕД, Л. АЙ. — Тов. Українська Запорозька Січ, від. 327, повідомляє членів і членкиць, що річні збори відбудуться в суботу, 31-го грудня, в год. 7:30 ввечір, в гали парафіяльній, 709 Фронт ул. Кожний член і членкиця повинні явитися на ці збори, бо будуть важні справи до полагодження. Буде звіт контр. комісії за останніх 6 місяців і вибір уряду на 1950 рік. Просимо всіх 30 нових членів прийти на ці збори. Коли маєте знайомих, приведіть їх на збори івпишіть до У. Н. Союзу. — За уряд: І. Душенчук, предс.; Т. Багрій, кас.; М. Кирич, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Тов. ім. О. Басараб, від. 348, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 1. січня, в годині 5. пополудні, в церковній гали, 526 W. Rayen Ave. Просимо всіх членів взяти участь у річних зборах та вирівняти залеглі членські вкладки. Буде річний звіт і вибір уряду на 1950 рік. — За уряд: Варвара Дубас, предс.; Йосифина Стахура, кас.; Марія Періг, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Повідомляємо всіх членкиць і членів Тов. Запорозька Січ, від. 388, що річні збори відбудуться в неділю, 1. січня, в 2. год. пополудні, в У. Н. Домі, 4 і Ворд ул. Просимо прийти на ці збори, щоб хоч раз врік зійтися почути звіт заряду і контр. комісії за 1949 рік і полагодити важні справи. Просимо нових членів прийти на збори. Приведіть своїх знайомих наз бори, щоб вписати їх в члени. — За уряд: М. Весоловський, предс.; Е. Воловняк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Українське Запомог. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів і членкиць, що річні збори відбудуться в суботу, 31. грудня, в годині 8. ввечір, в долішній салі парафії св. Юра, 217 Е. 6-та вул. Обовязком всіх членів є прийти на ці збори, вислухати звіт уряд з цілого року та вибрати уряд на 1950 рік. Просимо прийти на час, щоби не затягати доп ізна. — За уряд: Й. Марків, предс.; Г. Лучанко, фін. секр.; М. Кравчук, кас.; І. Серединський, рек. секр.

МЕНВІЛ, Р. АЙ. — Збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, відбудуться в неділю, 1. січня, в годині 2. пополудні. Обовязком всіх місцевих і позамісцевих членів є прийти на означений час, бо будуть важні справи до обговорення і полагодження. На минулих зборах уряд на 1950 рік зістав перевибраний той самий, тож позамісцеві члени хай присилають свої вкладки до секретаря на ту саму адресу. — Ю. Ясінчук, предс.; П. Тиняк, кас.; Г. Шевчук, рек. секр.; П. Лапчинський, фін. секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що на річних зборах 10. грудня вибрано такий уряд на 1950 рік: А. Поливчак, предс.; П. Пітула, заст.; П. Остапчук, фін. секр.; М. Маркович, кас.; С. Пограничний, рек. секр.; контр. комісія: Д. Гнатюк, П. Пітула, К. Зелінка; надз. хворих: І. Поливчак і М. Лабунський; капітан: Г. Закорчени; тростіси: Е. Мамчак і Д. Фортуна; хор. Ю. Поливчак. Репр. А. Поливчак до У. Н. Дому, а до Центр. Комітету: Р. Слободян, П. Остапчук і А. Поливчак. Збори відбуваються в 2-гу суботу по першім. Наступні збори відбудуться 14. січня, в год. 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 214 Фултон ул. — П. Остапчук, фін. секр., 444 Franklin St., Elizabeth.

Чотири роки МУРУ.

(Докінчення зі стор. 2-гої).

Обіжник закликає всіх, що виступили з об'єднання, повернутись до нього назад, всіх тих, що не були його членами, а можуть ними бути, негайно ними стати. Бо ми всі літератори тут на новому місці маємо досить морочливі і не легкі завдання. Мусимо організувати моральні і матеріяльні можливості нашої праці, а для того у цих умовах не вистане сил одиниць чи малих групок. На це ледве стане наших всіх сил. На нашу думку, ми, українські літератори, у цих нових умовах наберемо лише тоді справжньої, нам належної ваги і значіння, коли ми станемо саме такою одною, великою, суцільною і солідарною організованою силою. І це варто було б поширити не лише на самих літераторів, а на всі наші мистецькі об'єднання, на зразок того, як це вже зарисовувалось було в Европі.

Обіжник ще нагадує, що найбільше наших творчих сил зараз скупчено в Ню Йорку і околицях. Було б бажано, щоб там заіснувала нова наша управа і тому добре було б вибирати до проводу людей, що там знаходяться, яких ми, гадаємо, всі добре знаємо.

Муровці! За нами чотири роки організаційної і творчої роботи на чужині. На бік особисте, дрібне, зайве! Прямуймо далі спільно д,ружньо, творчо — крок у крок. Цього вимагає від нас гідність і честь тих, що мають продовжувати діло великого Шевченка, Франка, Лесі Українки .Ми б ніяк себе не виправдали в майбутньому, колиб ми не були свідомими свого завдання до кінця.

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ... КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕ „ПЕЙРОЛ СЕЙВИНҐС"!

ПОШУКУВАННЯ

ЮРКО РАШКОВЕЦЬКИЙ пошукує **ГРИЦЯ БОЙЧУК**, сина Матія (або Івана) Бойчука, зі села Глушків, пов. Городенка. писати до:
JOSEPH KOROL
257 Seymour St., Auburn, N. Y.

БОРИК ГРИГОРИЙ пошукує **ГНАТА І ЕФРУЗИНУ ДЗЬВІРИШИН** з села Липиця, пов. Рогатин. Хто знає про них, або вони самі, прошу писати на адресу:
ЗАХАРКІВ МИХАЙЛО
278 E. 3rd St., New York 9, N. Y.

Пошукую свого брата **ПЕТРА БОРИСЮКА** з села Присівці, повіт Зборів, котрий виїхав до Америки 1949 року через ЗУАДК до Lexington, Virginia. Хто про него знає, або він самий, голоситись:
MARIA BAHRIJ
1700 Wharton St., Pittsburgh 3, Pa.

ПЕТРО КАЛИНЧУК пошукує **ТИМЧИШИН ФІЛЬКУ** з села Ношняківка, воєв. Станиславів, котра виїхала в 1921 році до Америки. Хто про неї знає, або вона сама, прошу зголоситись на адресу:
PETRO KALYNCZUK
c/o Mr. F. F. Carr,
Appomattox, Va.

ШВЕЦЬ КАЗИМИР, син Стефана і Елисавети Салаган, з села Довжанка, повіт Тернопіль, шукає тіточних сестер **НАСТІ НАЦЮКИН І ГАНЬКИ БАЛАВАНДИР**. Хто про них знає, або вони сами, прошу зголоситись на адресу:
SZEWCOW KAZYMYR
(22C) D. P. Camp Kuhberg
Bad Kreuznach
Fr. Zone, Germany.

Пошукую **МИХАЙЛА АРТЕМОВИЧА ЄВТУШЕНКА**, Чернигівського Округа, Отюшської волості, села Сензівка. Пошукує
FEDCHENKO HRYHORIJ
Leipheim bei Geunzburg
D. P. Camp, Bl. 28, Zim. 5
U. S. Zone, Germany.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА

ШУКАЮТЬ ЗАНЯТТЯ

ОПИТНИЙ
ДЯК-ДИРИГЕНТ, ВЧИТЕЛЬ-РЕЖИСЕР
пошукує відповідної роботи при У. А. П. Ц.
I. IVANOWYCH, psalomchyk
1723 E. Fairmount Ave.,
Baltimore 31, Md.

ТАРЗАН, ч. 2248. Битва примітивних сотворінь.

Коли Тарзан спотикнувся, велетень-звір спричинив його упадок.

Одначе з котячою швидкістю Тарзан викотився набік.

У міжчасі, заки напасник обернувся, Тарзан став на ноги...

...і два первісні сотворіння змірилися очима в костомахами вистеленій загороді.